

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ

Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kolleci

Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti fənninin iş planı

(SİLLABUS)

Müəllim: Gülnar Vəzirxan qızı Əkbərova

Qrup: Ə.165

Bakı – 2020

“Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti”

fənninin

PROQRAMI

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kollecinin Metodiki şurasının 20 may 2019-cu il tarixli iclasının qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

(Protokol № 4)

1.Müəllim haqqında məlumat

Soyadı: Əkbərova

Adı: Gülnar

Atasının adı: Vəzirxan

Təhsili: Tam ali

Vəzifəsi: Kafedra müdiri

Dərəcəsi: magistr

Tel(mob): 0517501212

Gün ərzində kollecdə olduğu vaxt: 08³⁰ – 16⁰⁰

Xarici dil: English

2.Fənn haqqında məlumat

Fənnin kodu: HF – BO3

Fənnin növü: Humanitar

Fənnin tədris ili: 2020/2021 (I semestr)

Auditoriya: №

Fənnin krediti: 4

Fənnin tədris yükü (saat): 60

Fənnin prerekviziti: Fənn programı,mövzu-təqvim planı

Fənnin tədris forması: distant- məşğələ

3.Fənnin əsas məqsədi

Nitq mədəniyyəti Azərbaycan dilinin qayda-qanunlarını, incəliklərini, özünəməxsus xüsusiyyətlərini öyrənmək üçün zəmin yaradır. Belə ki, dilçiliyin praktik sahəsi olan “Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti” danışmaq və yazı zamanı orfoepik və orfoqrafik qaydalara, qrammatik qayda-qanunlara, üslub normalarına əməl etmək, zəngin söz ehtiyatına malik olmaq, nitqin etik normalarını gözləməkdir.

“Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti” fənninin tədrisi istər yazılı, istərsə də şifahi nitqin inkişafında tələbələr üçün yollar, perspektivlər açır.

Bu fənnin tədrisinin əsas məqsədi tələbələrin nitqini inkişaf etdirməkdən ibarətdir. Düzgün tədris prosesi tələbələrə yalnız düzgün danışmaq bacarığı deyil, həm də düzgün yazmaq vərdişləri aşılayır, məlumatları rəvan bir dildə çatdırmaq bacarığına yiyələnməyə imkan verir.

4. Fənnin tədrisi nəticəsində əldə olunan kompetensiyalar

İnsan mədəniyyətinin ayrılmaz hissəsi olan nitq mədəniyyəti dil normalarının məcmusu kimi təzahür tapır. Hər bir insan elə danışmalı, nitqini elə qurmalıdır ki, dinləyicilər onu nəinki başa düşməli, həm də onun danışığına həvəslə qulaq asmalı, ondan həzz almalıdırlar.

Yüksək nitq mədəniyyətinə yiyələnmək üçün dilin lüğət tərkibinə dərinlən bələdlik, onun fonetik, leksik-semantik, frazeoloji və qrammatik normalarına yiyələnmək, dil qanunlarını nitqdə düzgün tətbiq edə bilmək zəruridir.

Yeni insanın tərbiyəsi üçün ədəbi dilin, dil mədəniyyətinin, bir sözlə, nitq mədəniyyətinin inkişaf etdirilməsinin böyük əhəmiyyəti var.

5. Fənnin xarakteristikası
Fənnin öyrənilməsinin təqvim planı

Sıra №si	Bölmə. Dərsin mövzusu	Saat	Dərsin novü
1	Dilin mahiyyəti: dilin ictimailiyi, dilin funksiyaları.	2	Dərs-məşğələ
2	Azərbaycan dili haqqında məlumat	2	Dərs-məşğələ
3	Azərbaycan əlifbasının tarixi inkişaf yolu. Yazı	2	Dərs-məşğələ
4	Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti fənninin məqsəd və vəzifələri.Nitq mədəniyyətinin müxtəlif elmlərlə əlaqəsi	2	Dərs-məşğələ
5	Ritorika.Ritorikanın tarixi	2	Dərs-məşğələ
6	Azərbaycan ritorları.Azərbaycan dili və nitq mədəniyyətinin inkişafında Heydər Əliyevin rolu	2	Dərs-məşğələ
7	Şifahi nitq vərdişlərinin möhkəmləndirilməsi	2	Dərs-məşğələ
8	Nitqin formaları: şifahi və yazılı	2	Dərs-məşğələ
9	Yazılı nitq və durğu işarələri. Yazı vərdişlərində durğu işarələrinin rolu	2	Dərs-məşğələ
10	Monoloji və dialoji nitqin əsas xüsusiyyətləri	2	Dərs-məşğələ

11	Nitqin keyfiyyətləri. Natiqlik sənətinin sahələri.		Dərs-məşğələ
12	Şifahi nitqdə nitq etiketlərindən məqsədyönlü istifadə. Milli-mənəvi dəyərlər	2	Dərs-məşğələ
13	“Kitabi-Dədə Qorqud” dastanında milli-mənəvi dəyərlərimizi əks etdirən nümunələr	2	Dərs-məşğələ
14	Fonetika. Fonetik qanunlar və hadisələr	2	Dərs-məşğələ
15	Ədəbi dilin normaları	2	Dərs-məşğələ
16	Esse	2	Dərs-məşğələ
17	Sözün mahiyyəti, mənə və keyfiyyətləri. Şair və mütəfəkkirlərin söz və kəlam-dil haqqında mülahizələri	2	Dərs-məşğələ
18	Leksikologiya	2	Dərs-məşğələ
19	Leksikoqrafiya. Frazologiya	2	Dərs-məşğələ
20	Əsl Azərbaycan sözləri və alınma sözlər. Ümumişlək və ümumişlək olmayan sözlər.	2	Dərs-məşğələ
21	Şifahi nitq vərdişlərinin möhkəmləndirilməsi	2	Dərs-məşğələ
22	Morfologiya qrammatikanın bir hissəsi kimi. Əsas nitq hissələri	2	Dərs-məşğələ
23	Köməkçi nitq hissələri	2	Dərs-məşğələ
24	Bədii nümunələr üzərində iş	2	Dərs-məşğələ
25	Sintaksis. Söz birləşmələri.	2	Dərs-məşğələ
26	Cümlə. Cümlənin məqsəd və intonasiyaya görə növləri. Qrammatik cəhətdən cümlə üzvləri ilə bağlı olmayan sözlər.	2	Dərs-məşğələ

27	Üslub və üslubiyyat anlayışı Azərbaycan dilinin funksional üslubları.	2	Dərs-məşğələ
28	Bədii ədəbiyyat nümunələrindən parçalar	2	Dərs-məşğələ
29	Əməli yazı növləri	2	Dərs-məşğələ
30	Danışıq etikasını. Şifahi nitqdə istifadə olunan vasitələr (tembr, intonasiya, mimika)	2	Dərs-məşğələ

6. Fənn üzrə sərbəst işlərin mövzuları

Fənn üzrə semestr ərzində hər tələbəyə 1 (bir) sərbəst iş tapşırığı verilir. Hər tapşırığın yerinə yetirilməsi 0-10 balla qiymətləndirilir.

№	Mövzular
1	Dilin mahiyyəti: dilin ictimailiyi, dilin funksiyaları
2	Azərbaycan dili haqqında məlumat
3	Azərbaycan dili və nitq mədəniyyətinin inkişafında Heydər Əliyevin rolu
4	Azərbaycan ritorları
5	Fonetik hadisələr
6	Ədəbi dilin normaları.
7	Frazeologiya.
8	Ümumişlək və ümumişlək olmayan sözlər.
9	Ritorikanın tarixi
10	Kitabi-Dədə Qorqud eposunda milli əxlaqi dəyərlər haqqında
11	Monoloji və dialoji nitq
12	Klassiklərimizin əsərlərində milli-mənəvi dəyərlər haqqında

13	Şair və mütəfəkkirlərin söz və kəlam-dil haqqında mülahizələri
14	Danışiq etikası. Nitqin mədəni və qeyri-mədəni halları
15	Qrammatik cəhətdən cümlə üzvləri ilə bağlı olmayan sözlər.
16	.Bədii üslub
17	Epistolıyar üslub. Məktublaşma.

Sərbəst iş yazılı formada, word faylı formasında, həcmi sərbəstdir, (şrift 12) olmalıdır. Hər bir sərbəst iş tələbənin fərdi fikirlərinin məcmusu olduğuna görə **plagiat** yol verilməzdir.

7. Tələbənin nailiyyətlərinin cari və aralıq qiymətləndirilməsi

Fənn üzrə krediti toplamaq üçün lazımı balın toplanması aşağıdakı kimi olacaq:

- 50 bal – imtahana qədərki bal;
- 10 bal dərslərə davamiyyətə görə (fənn üzrə ayrılmış auditoriya saatlarının 25 faizindən çoxunda iştirak etməyən tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır);
- 10 bal tələbənin sərbəst işinə görə;
- 30 bal laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə (fənn üzrə kurs işi və məşğələ dərsi nəzərdə tutulmadığı halda).

8. Təhsilalma prosesinə nəzarət və tələbənin biliyinin yekun qiymətləndirilməsi

Tələbənin biliyinin yekun qiymətləndirilməsi imtahan zamanı 50 bal və imtahana qədər 50 bal toplanan ballar cəmi 100 bala bərabərdir. Yekun bal aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

A – “Əla” - 91 – 100

B – “Çox yaxşı” - 81 – 90

C – “Yaxşı” - 71 – 80

D – “Kafi” - 61 – 70

E – “Qənaətbəxş” - 51 – 60

F – “Qeyri-kafi” - 51 baldan aşağı

Yekun qiymətləndirmə 51 bal və ondan yuxarı bal toplayan tələbə fənn üzrə müəyyən olunmuş krediti qazanır və müvəffəqiyyət qazanan tələbə, 51 baldan aşağı bal toplayan tələbə isə həmin fəndən krediti qazanmır və akademik borcu olan tələbə adlanır.

9. İstifadə olunan ədəbiyyat :

1. Akif Bayramov, Ziyəddin Məhərrəmov, Mustafa İsgəndərzadə. “Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti”
2. Adil Babayev “Azərbaycan dili və nitq mədəniyyəti” Bakı,2008
3. Məmmədova Pərvanə “Nitq mədəniyyəti problemləri”(dərs vəsaiti) Bakı,”Ecoprint”,2020,120s.

4. Aynurə Məmməd zadə. Müasir Azərbaycan ədəbi dilinin üslublar sistemi və məcazlar. Dərs vəsaiti, Bakı, 2020-76s.
5. Afət Qurbanov. "Ümumi dilçilik"

- Fənnin bütün mövzuları üzrə mühazirə mətnləri elektron formada kollecin saytında yerləşdirilib.
-

10. Tələbənin nizam-intizamına qoyulan tələblər

- Pedaqoji işçilərin şərəf və ləyaqətinə hörmətlə yanaşmaq;
- Təhsil müəssisəsinin nizamnaməsinə uyğun olaraq ictimai asayiş və daxili intizam, davranış qaydalarının tələblərinə riayət etmək;
- Auditoriya daxili təlim məşğələlərində iştirak etmək, müvafiq tədris planlarında və kursların işçi proqramlarında nəzərdə tutulmuş bütün növ tapşırıqları müəyyən edilmiş dövrlərdə yerinə yetirmək;
- Kollecin otaqlarına, tədris-laboratoriya avadanlığına, cihazlara, dərs vəsaitlərinə, kitablarına və digər əmlakına qayğı və səliqə ilə yanaşmaq, onların korlanmasına, zədələnməsinə və itməsinə yol verməmək, otaqlarında onların təmizliyə və səliqəyə riayət etmək.